

روزه و صبر^۱

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ (سوره ی بقره، آیه ۱۸۳). ای افرادی که

ایمان آورده‌اید! روزه بر شما نوشته شده، همان گونه که بر کسانی که قبل از شما بودند نوشته شد؛ تا پرهیزگار شوید.

در این آیه در قسمت «كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ» اشاره به زمان گذشته دارد که این بیانگر دو

مطلب است: مهم بودن روزه که بر گذشتگان هم واجب بوده است و این گزارش موجب آسان شدن تکلیف به سبب

عمومیت داشتن آن می شود.

در ارتباط با صبر در بندگی خدای متعال که روزه داری و امساک نیز یکی از مصادیق آن است روایت شنیدنی ای جای

توجه دارد: وَقَالَ السَّيِّدُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ رَوَى أَبُو جَعْفَرٍ الطَّبْرِيُّ عَنِ الْوَاقِدِيِّ وَ زُرَّارَةَ بْنِ صَالِحٍ قَالَا: لَقِينَا الْحُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ

عَلَيْهِمَا السَّلَامُ قَبْلَ خُرُوجِهِ إِلَى الْعِرَاقِ بِثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فَأَخْبَرَنَا بِهَوَى النَّاسِ بِالْكُوفَةِ وَأَنَّ قُلُوبَهُمْ وَ يُسَوِّفُهُمْ عَلَيْهِ فَأَوْمَأَ بِيَدِهِ نَحْوَ

السَّمَاءِ فَفُتِحَتْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَ نَزَلَتْ الْمَلَائِكَةُ عِدَدًا لَا يُحْصِيهِمْ إِلَّا اللَّهُ تَعَالَى فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَوْلَا تَقَارُبُ الْأَشْيَاءِ وَ حُبُوطُ

الْأَجْرِ لَقَاتَلْتُهُمْ بِهَوْلَاءٍ وَلَكِنْ أَعْلَمُ يَقِينًا أَنَّ هُنَاكَ مَصْرَعِي وَمَصْرَعِ أَصْحَابِي وَ لَا يَنْجُو مِنْهُمْ إِلَّا وَوَلَدِي عَلِيٌّ. قبل از خروج

حضرت سیدالشهدا علیه السلام به سمت کوفه، شخصی نزد امام حسین علیه السلام رفت و گفت: یا بن رسول الله به سمت

کوفه نروید که در آن جا زمینی شهادت است؛ بسیاری از افراد دیگر هم این جمله را به حضرت می گفتند و حضرت آن

ها را با جواب هایی قانع می کردند، اما این شخص به شدت اصرار می کرد و با جدیت تمام به ایشان می گفت که به کوفه

نروند. حضرت در آن لحظه دستشان را به سوی آسمان بلند کردند و اشاره به آسمان کردند؛ در آن حال آسمان به کنار

^۱ - با استفاده از فرمایشات استاد سیدجعفر سیدان - تنظیم از سیدمحمد خردمند

^۲ - بحارالانوار، ج ۴۴، ص ۳۶۴، باب ۳۲، ما جرى عليه بعد بيعة الناس

رفته و جمع عظیمی از فرشتگان دیده شد. حضرت فرمودند: این فرشتگان را می‌بینی! اگر ما بخواهیم، دشمنانمان را با این فرشتگان نابود کنیم و آن‌ها به فرمان ما این کار را انجام می‌دهند، اما اگر دوجیز نبود ما با فرمانمان به آن‌ها، دشمنان را به هلاکت می‌رساندیم: دوره زندگی دنیایی، طولانی نیست بلکه زمان کوتاهی است؛ و دیگر اجر و ثوابی که از آن رنج‌ها و مصیبات در راه خدای متعال خواهیم برد.

درمورد زندانیان حجاج نقل شده، آن‌ها در زندان عبادت بسیار می‌کردند؛ وقتی پر سیده می‌شود چرا برای آزادی خود دعا نمی‌کنید؟ می‌گویند اگر دعا کنیم، دعایمان مستجاب می‌شود اما به خاطر ثواب صبر، ما زندان را تحمل می‌کنیم.^۳

شخصی بسیار مؤمن خانواده‌ای بیمار داشت؛ کسانی که در آن شهر زندگی می‌کردند به او می‌گویند که این همه دعا می‌کنید و اهل دعا هستید برای شفای خانواده‌تان هم دعا کنید! شخص می‌گوید خانواده‌ام در برابر این بیماری صبور هستند، می‌ترسم برای ایشان دعا کنم و آنان خوب شوند و در روز قیامت وقتی بفهمند که برای گرفتاری‌ها چه پاداشی است، از من آزرده خاطر شوند و به من بگویند که چرا برای ما دعا کردید؟ ما باید صبر می‌کردیم!

یکی از بهترین راه‌های نجات توسل به امام حسین علیه‌السلام است زیرا هیچ بشری به اندازه‌ی ایشان دچار مصائب و صبر بر آن نشده است.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ، إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ. ای افرادی که ایمان آورده‌اید! از صبر (و استقامت) و نماز، کمک بگیرید (زیرا که) خداوند با صابران است.^۵ یکی از مصادیق بارز صبر در این آیه، روزه است، و «صلاة» در این جا به معنی ولایت ائمه علیهم‌السلام است.

^۳ - البته احتمال دارد این بحث برای عده‌ای ایجاد سوال نماید که در جای خود قابل گفتگوست.

^۴ - از دوستان آقای سیدجعفر سیدان

^۵ - سوره‌ی بقره، آیه‌ی ۱۵۳

از مرحوم محدث قمی در ارزش صبر مثالی است که می‌فرمایند: مثال صبر مانند بذری است که میوه‌های متعدد می‌دهد؛ منشاء عفت صبراست، منشاء صداقت صبراست، ریشه‌ی همه‌ی فضایل هم به صبر و استقامت باز می‌گردد. این آیه‌ی مبارکه می‌فرماید: برای موفقیت در کارها، یک عامل صبراست و دیگری کمک گرفتن از نماز است. برای رفع مشکلات روحی، جسمی، مالی، علمی و... نماز بخوانید.

قال رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: مَنْ صَامَ يَوْمًا تَطَوُّعًا فَلَوْ أُعْطِيَ مِنَ الْأَرْضِ ذَهَبًا مَا وُقِيَ أَجْرُهُ دُونَ يَوْمِ الْحِسَابِ. پیامبر فرمودند: یک روزه مستحبی آن قدر ثواب دارد که اگر شخص به اندازه کل دنیا هم طلا انفاق کند، به اندازه ثواب آن یک روز روزه، نمی‌رسد.

در ارتباط با روزه روایاتیست که نشان می‌دهد نسبت به آن پاداش تعیین نشده و پاداشش در علم خداوند متعال محفوظ است. در ارتباط با ثواب روزه خداوند می‌فرماید: من ثواب آن هستم، یا من ثواب آن را می‌دهم. در حالی که هر عمل خیری تا هفتصد برابر ثواب دارد، اما روزه آنقدر ثواب دارد که برای آن پاداش تعیین نشده است.

یکی از خصوصیات روزه آن است که بیشتر از هر عمل نیک دیگری می‌توان آن را پنهان کرد.^۷ زمانی که حضرت زهرا سلام الله علیها می‌خواستند سخنرانی کنند و خطبه‌ی فدکیه را از شام فرمودند این روایت را هم ذکر کردند که: «وَصُمَّ تَثْبِيتًا لِلْإِخْلَاصِ»؛ خداوند روزه را برای تثبیت اخلاص مقرر فرموده است.

یک یهودی از وجود حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم سؤالاتی کرد که یکی از سؤالاتش این بود که پاداش این که کسی روزه بگیرد چیست؟ پیامبر فرمودند: هر مؤمنی که روزه بگیرد ماه رمضان را تقریباً (برای قرب الهی نه خواص مختلف جسمی و روحی)، هفت فایده برای روزه گرفتنش هست؛ از آن جمله:

^۶- معانی الأخبار: ۹۱/۴۰۹

^۷- بحار الانوار، ج ۹۶، ص ۲۵۲

۱) بدنش از مال حرام ذوب می شود، یعنی اگر فکر کرده که مال حرامی خورده آن از بدنش کم می شود.

۲) نزدیک شدن به رضای خدا.

۳) آسان شدن مرگ برای فرد.

۴) روز قیامت از عطش و گرسنگی و تشنگی در امان است.

۵) نوشته و برائتی به او می دهند که از آتش جهنم نجات یابد.

همچنین در حدیث قدسی است که خاتم الانبیا صلی الله علیه و اله و سلم از خداوند متعال سؤال کردند: روزه چه

خاصیتی در وجود انسان می گذار؟ خطاب آمد که اگر فردی موفق شود روزه بگیرد (چه در ماه رمضان و چه در ماه های

دیگر)، موفق به درک حقایق قطعی می شود؛ حکمت را که موفق شد معرفت پروردگار و معرفت حقایق نصیبش می شود؛

وقتی به معرفت رسید، بعد از آن به یقین می رسد و وقتی به یقین رسید دیگر برایش مهم نیست که زندگی برایش سخت

یا آسان بگذرد! بلکه تمام همتش در این است که به اعمال خیرش و تکالیفش برسد!